

OBSAH

Úvodem

I. Geografie a přírodní vývoj

Jan Lenart

V nížině, nebo pahorkatině?

Co zbylo po ledovcích

Strže a asymetrická údolí

Přirozené potoky a spoutaná Porubka

Lesy, pole, rybníky a prameny

Těžba

Dvojí krajina

Město jako biotop

Seismické otřesy

II. Od založení po oddělení od třebovického panství v polovině 16. století

Martin Slepíčka

Předhistorické osídlení oblasti v době před založením Poruby

Středověká kolonizace a založení zemědělské lesní lánové vsi

Nejstarší písemná zmínka o Porubě a její vývoj do konce husitských válek

Poruba součástí třebovického panství

v držení bratrů z Kornic, Střelů z Chechla

a Bzenců z Markvartovic

Náboženské poměry a počátky pozdně gotického farního kostela sv. Mikuláše

III. Poruba a její vlastníci od poloviny 16. století do poloviny 19. století

Jiří Brňovják

Milníky historického vývoje regionu v 16.–19. století

Poslední generace Bzenců z Markvartovic

Vanečtí z Jemničky

Porubská linie Skrbenských z Hříště

Vlčkové z Dobré Zemice a Hlučina

Od svobodných pánů Vlčků k hrabatům

Wilczkům (císařský generál a diplomat

Jindřich Vilém)

Poruba v držení starší (klimkovické) linie

hrabat Wilczků

IV. Sociální, hospodářské a náboženské poměry od poloviny 16. do poloviny 19. století

Jan Hruboš

Základní sociální stratifikace obyvatelstva

Osedlé obyvatelstvo – sedláci, zahradníci, chalupníci (domkaři)

Mlynáři

Krčma

Neosedlé obyvatelstvo, společenské postavení žen

Zámecký personál

Populační vývoj

Fojti a vesnická (samo)správa

Vrchnostenská správa, hospodářské poměry

a odpor poddaných vůči útlaku

Náboženské poměry a školství

V. Od zrušení poddanství k Velké válce (1848–1918)

Antonín Barcuch, Jozef Šerka

Zrušení roboty a vyvázání z poddanských povinností

Veřejná správa po roce 1848

Obecní volby a komunální politika

Národnostní uvědomění, vznik prvních politických stran a spolků

Tělocvičná jednota Sokol a stavba sokolovny

Hasiči, hasičský dům a požáry. Bezpečnostní situace

Školské poměry a veřejné zdravotnictví

Náboženské poměry, kostel a fara

Hřbitov, kaple a kříže

Velkostatek a jeho vlastníci

Obecní živnosti a obchod

Zemědělství a vodní poměry

Hospodaření obecní samosprávy

Výstavba infrastruktury

Obec v období první světové války

Seznam porubských legionářů

Přímé oběti války z řad porubských občanů

VI. Obec ve svobodné republice (1918–1938)

Antonín Barcuch, Jozef Šerka

Obecní volby a komunální politika

Politické strany a spolkový život

Škola, veřejné zdravotnictví a sociální péče

Bezpečnostní situace

Nové náboženské poměry, porubský kostel

Živnosti a obchod

Zemědělství a hospodářská činnost

Vodní poměry

Hospodaření obecní samosprávy

Výstavba infrastruktury

Velkostatek a jeho vlastníci

VII. Období nacistické okupace (1938–1945)

Jozef Šerka

Obsazení obce a jeho bezprostřední důsledky

Dohoda o opci a státní příslušnosti

Doplňovací volby do říšského sněmu a sčítání lidu

Správní změny a příslušnost k novým úřadům	207	Školství	312
Hospodaření obce	210	Kulturní život	316
Obchod a živnosti	212	Sportovní život	317
Pracovní nasazení	213	Všední den	319
Zásobování	214	XII. Rok 1989	325
Kultura a společenský život	214	<i>Martin Juřica</i>	
Školství	218	Do sametové revoluce	327
Nacistická perzekuce a odboj	220	Porubská sametová revoluce	329
Osvobození obce	223	XIII. Od sametové revoluce po současnost	333
VIII. Od osvobození k nové totalitě (1945–1948)	225	<i>Martin Juřica</i>	
<i>Antonín Barcuch</i>		Politický a správní vývoj	335
Válečné škody	227	Obyvatelstvo	339
Poválečná obnova obce a společenského života	228	Výstavba	340
Trestání kolaborantů, konfiskace majetku a odsun německého obyvatelstva	235	Památky	342
Volby v roce 1946	237	Doprava	343
Politický převrat v roce 1948	239	Podnikání, průmysl a zemědělství	343
IX. Od komunistického převratu do „zlatých šedesátých“ (1949–1967)	241	Životní prostředí a povodeň v roce 1997	344
<i>Antonín Barcuch, Martin Juřica</i>		Školství	346
Politický, správní a společenský život	243	Zdravotnictví a sociální péče	349
Obyvatelstvo	254	Církevní život	350
Zemědělství a průmysl	255	Kulturní život a volný čas	350
Výstavba „nové Poruby“	258	Sportovní život	353
Dodávky vody, elektřiny, tepla. Životní prostředí	265	Všední den	357
Doprava	267	XIV. Toponymická a jazyková krajina Poruby	359
Zdravotnictví	267	<i>Jaroslav David</i>	
Školství	269	Toponymie Poruby	361
Kulturní život	273	Místní jméno „Poruba“	363
Sportovní život	276	Nejstarší vrstva porubské toponymie: jména ve venkovské krajině	365
Všední den	278	Socialistické město a jeho uliční názvy	368
X. Obrodný proces a jeho potlačení (1968–1971)	287	Neoficiální názvy nového města	372
<i>Antonín Barcuch, Martin Juřica</i>		Jazyková krajina Poruby	373
„Porubské jaro“ 1968	289	Jazyková krajina Hlavní třídy	374
Okupace vojsky Varšavské smlouvy a její následky	291	XV. Porubská heraldika, epigrafika a sepulkrálie	377
Počátky normalizace a stranické čistky	295	<i>Karel Müller</i>	
XI. Léta normalizace (1971–1988)	299	Porubská obecní a obvodní heraldika	379
<i>Antonín Barcuch, Martin Juřica</i>		Historické heraldické, epigrafické a sepulkrální památky	382
Politický a správní vývoj	301	XVI. Poruba v kartografické tvorbě	391
Obyvatelstvo	305	<i>Petr Popelka</i>	
Výstavba	306	Mapy z první poloviny 18. století	393
Průmysl a zemědělství	309	Mapy prvního a druhého vojenského mapování	396
Doprava	310	Mapy stabilního katastru (indikační skici a císařské povinné otisky)	399
Životní prostředí	311	Mapy třetího vojenského mapování a kartografická díla druhé poloviny 20. století	400
Zdravotnictví a sociální služby	311		

XVII. Městská doprava ve 20. století

Michaela Závodná

Počátky a vývoj do první světové války	407
Výstavba trati Svinov–Vřesina	408
Překážky ve výstavbě dráhy	411
Třicátá a čtyřicátá léta 20. století	413
Městská doprava po roce 1948	417
Padesátá a šedesátá léta 20. století	419
Rudná: dopravní tepna	423
Od sedmdesátých let do roku 2000	424

XVIII. Architektura a urbanismus

Martin Strakoš

Urbanistický a stavební vývoj od středověku do poloviny 20. století	429
Od poválečné obnovy obce k hornickému pohotovostnímu sídlišti	433
Socialistická Nová Ostrava a éra stalinismu	438
Po stalinismu: období nejistot	454
Od socialistického města k socialistickému sídlišti: IV. obvod	463
Ideální „krásné“ sídliště: V. obvod	468
Porubská zástavba pro nemocnici a univerzitu: VI. obvod	476
Soutěž na sektorové centrum	482
Završení sídlištní výstavby: VII. a VIII. obvod	485
Poslední porubské sídliště: Nový Pustkovec	493
Architektura a urbanismus po roce 1989	497

XIX. Umění v architektuře a veřejném prostoru

Jakub Ivánek

Před „založením“ města	513
Nová Ostrava, město sorely	518
Bruselská proměna	522
Ve znamení svobodného experimentu	525
Vyhýbání se cenzuře	529
Paradoxy svobody	532

XX. Poruba v literárních obrazech: archetypálních, utopických, reálných, sentimentálních

Iva Málková, Roman Polách

XXI. Hudební kultura

Milan Bátor, Karel Steinmetz

Stará Poruba v první polovině 20. století	547
Socialistické sídliště 1952–1989	547
Hudební kultura od roku 1990	553

XXII. Poruba výtvarná

Jakub Ivánek

405

Držitelé panství a velkostatku	575
Starostové a předsedové	576
Faráři	579
Seznam pramenů a literatury	580
Seznam zkratek	606
Seznam ikonografie, tabulek a grafů	608
Jmenný rejstřík	620
Summary	630

427

511

535

545

557